

15.01.2025

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2025 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä hyvinvointialuelaki, 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyvinvointialuelain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 6.6.2024 päätöksen hyvinvointialueiden ja Kanta-Hämeen lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2025.

Hyvinvointialuelain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue on 3.11.2024 jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan hakemuksen mukaan hyvinvointialueella on välttämättömiä järjestämisvastuulle kuuluvia palveluita, toimintaa sekä tilankäyttöä ja taloutta tehostavia investointitarpeita.

Hyvinvointialuelain valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan

lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 19.11.2024 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi lainsäädäntöneuvos Merja Salmi valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Tanja Rantanen valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Suvi Mäklin sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Katja Luoma sisäministeriöstä 31.12.2024 saakka ja vuoden 2025 alusta johtava asiantuntija Jaana Määttä sisäministeriöstä sekä rahoitus- ja investointijohtaja Petrus Kukkonen Kanta-Hämeen hyvinvointialueelta. Pysyvinä asiantuntijoina valmisteluryhmässä olivat neuvotteleva virkamies Teija Mikkola valtiovarainministeriöstä ja rahoituspäällikkö Anna-Liisa Gullstén Kanta-Hämeen hyvinvointialueelta. Valmisteluryhmässä kuultavina olivat erityisasiantuntija Petri Tuominen valtiovarainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Mikko Meuronen sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä toimialajohtaja Satu Ala-Kokko Kanta-Hämeen hyvinvointialueelta.

Valmisteluryhmän toimikausi oli 21.11.2024–31.1.2025. Toimikauden aikana valmisteluryhmä kokoontui viisi kertaa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyysedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuutta vuodelle 2024 on muutettu kaksi kertaa, 19.10.2023 ja 15.8.2024. Jälkimmäisessä muutoksessa hyvinvointialueen laskennalliseksi lainanottovaltuuden määräksi päätettiin 133 289 000 euroa ja muutos mahdollisti Hämeenlinnan kaupungin ja Forssan

seudun hyvinvointikuntayhtymän kanssa toteutettavat kiinteistökaupat ja niihin liittyvät vuokrasopimukset. Kiinteistöjärjestelyllä hyvinvointialueen käyttömenot laskivat ja rahoitusasema vahvistui.

Kanta-Hämeen lainanottovaltuuden muuttamista valmistelevan työn aikana todettiin, että lainanottovaltuuden muuttamisen tarve on päivittynyt muun muassa investointisuunnitelman muuttumisen ja palveluverkkosuunnitelman vuoksi.

Investoinnit

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2025 investointisuunnitelman mukaisten investointihankkeiden kokonaiskustannus on 38 776 000 euroa. Investointituella katetaan 1 345 000 euroa investointikustannuksista.

Vuoden 2025 investointisuunnitelmaa laadittaessa Kanta-Hämeen hyvinvointialue on tehnyt välttämättömyysarvioinnin, jossa toimialat ovat arvioineet perusteet investoinnin toteuttamiselle (elinkaari- ja uusintainvestointi, potilas-, asiakas- ja henkilöstöturvallisuus, lainsäädännöstä tai ulkoisesta toimintaympäristöstä tuleva tarve, tulevaisuusinvestointi ja tuottavuusinvestointi).

Sisä-Suomen yhteistoiminta-alue (YTA) on 10.9.2024 käsitellyt hyvinvointialueiden vuosien 2025 – 2028 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen investointisuunnitelmat. Yhteistoiminta-alueen kokouksessa tarkasteltiin vaikutuksiltaan laajakantoiset ja taloudellisesti merkittävät investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset. Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden osalta todettiin, että alueiden investointisuunnitelmissa ei ole päällekkäisiä investointeja.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2025 lainanottovaltuuden muutoksella toteutetaan investointeja, jotka liittyvät rakennusten ylläpito- ja korjausinvestointeihin sekä laitteiden ja kalusteiden elinkaari-investointeihin. Palveluverkkosuunnitelmaan liittyviä investointeja ovat muun muassa:

- apuvälinekeskuksen rakentaminen / muutostyö Ahveniston C-taloon
- palveluverkkosuunnitelmaan liittyvät yksikkökohtaiset muutostyöt
- uuden lastensuojeluyksikön perustaminen Hämeenlinnaan (G-talo)
- lastensuojeluyksikön korvausinvestoinnin toteuttaminen Forssaan
- Sairaskotisäätiöltä siirtyneet tilat muutetaan vammaisten asumispalveluyksilöksi
- varautumis- ja turvallisuusinvestoinnit (mm. valvonta ja lääketurvallisuus).

ICT-investoinnit ovat pääosin järjestelmien päivittämis- ja tuottavuusinvestointeja. Pitkäaikaiset ja taloudelliset tai toiminnallisesti merkittävät ICT-investoinnit liittyvät Assi-sairaalahankkeeseen, asiakas- ja potilastietojärjestelmän kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integroidun ja ennakoivan palvelutuotannon mahdollistamiseen, kansalaisten sähköisten asiointipalveluiden kehittämiseen

sekä lainsäädännön vaateiden toteuttamiseen. ICT-investointien kustannus on yhteensä 11 460 000 euroa. Vuodelle 2025 uusia merkittäviä ICT-investointeja ovat:

- Assi-sairaalan rakentamiseen liittyvät ICT-investoinnit, tiedolla johtamisen kehittäminen (sisältäen sekä asiakassegmentoinnin, joka tukee palveluohjauksessa ja palvelutarpeiden ennakkoinnissa)
- Lifecare-kumppanuussopimuksen mukainen vuosijulkaisun hankinta ja sen käyttöönotto
- sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän hankinta ja käyttöönotto
- kansalaisen sähköisen asioinnin digialustan kehittäminen
- asiakkuudenhallinnan ja toiminnanohjausjärjestelmän kehittäminen, vanhojen käytöstä poisjääneiden kuntien asiakas- ja potilastietojen lainsäädännön mukainen arkistointi
- työvuorosuunnittelutietojärjestelmän käyttöönotto

Pelastustoimen investoinnit ovat pääosin laitteisiin ja kalustoon kohdistuvia elinkaarihankintoja. Merkittävin investointi on uuden kärkiyksikön hankinta Ahveniston sairaalan yhteyteen perustettavalle pelastusasemalle. Yhteensä pelastustoimen investointeja tilikaudelle 2025 on 1 055 000 euroa.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue ei tarvitse pitkäaikaista lainaa lainanottovaltuuden muuttamiseen liittyvien investointien toteuttamiseen.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue aluevaltuusto on 17.12.2024 hyväksynyt taloussuunnitelman, jonka tavoitteena on kattaa tilikausina 2023 ja 2024 syntynyt alijäämä vuosina 2025 – 2026 hyvinvointialuelain 115 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Investointeja vastaavat sopimukset

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2025 investointisuunnitelman mukaisten investointeja vastaavien sopimusten kokonaiskustannus on yhteensä 3 608 000 euroa.

Investointeja vastaaviin sopimuksiin kuuluvat vuokrakiinteistöjen investointeja 970 000 euroa ja laite- ja kalustohankintoja 2 638 000 euroa. Pelastustoimen kustannus kiinteistöinvestointeja vastaavista sopimuksista on yhteensä 125 000 euroa.

Yhteenveto

Valmisteluryhmä toteaa, että valmisteluryhmän käsittelemät investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset ovat hyvinvointialueissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi.

Valmisteluryhmä ei ole arvioinut kaikkien yksittäisten laite- ja kalustohankkeiden välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyden arviointiin ja investointien toteuttamisajankohtaan liittyvää ehtoa. Valmisteluryhmä katsoo, että hyvinvointialueen tulee arvioida ennen näiden investointien toteuttamista niiden välttämättömyyttä sekä ajoitusta.

Hyvinvointialueen esittämä uusien alkavien investointien ja investointeja vastaavien sopimusten kokonaismäärä muodostuu seuraavasti vuodelle 2025:

1000 euroa	Pysyvät vastaavat	Investointeja vastaavat sopimukset
Rakennukset		
Sosiaali- ja terveystoimi	14 260	845
Pelastustoimi	50	125
Laite- ja kalustohankinnat		
Sosiaali- ja terveystoimi	7 593	2 638
Pelastustoimi	1 005	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet		
Sosiaali- ja terveystoimi	12 260	0
Yhteensä	35 168	3 608
Investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset yhteensä	38 776	

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Välttämättömiä investointeja tai investointeja vastaavia sopimuksia ei ole hyvinvointialueen mukaan mahdollista laskennallisesti kokonaan kattaa tulorahoituksella, rahavaroilla tai omaisuuden luovutustuloilla.

Valmisteluryhmä esittää, että Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2025 olisi 37 431 000 euroa.

Vaikka Kanta-Hämeen hyvinvointialue ei tarvitse pitkäaikaista lainaa lainanottovaltuuden muuttamiseen liittyvien investointien toteuttamiseksi, investointien ja investointeja vastaavien sopimusten muutokset ja lisäykset johtavat lainanottovaltuuden muutostarpeeseen. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoja.

Hyvinvointialueelle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan valmisteluryhmän käsittelemiin ja hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueella tarkoitettulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettujen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen ao. investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella ja muulla rahoituksella.
- Hyvinvointialue on talousarviovalmistelun yhteydessä 17.12.2024 tehnyt päätökset lisätoimenpiteistä, joilla varmistetaan hyvinvointialueen lainanhoitokyky ja mahdollisuudet järjestää lakisääteiset palvelut. Hyvinvointialueen tulee toimittaa valtiovarainministeriölle vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumisesta on mahdollista seurata talousraporteilla.

Toimenpiteet laskelmineen on toimitettu valmisteluryhmälle neuvottelujen yhteydessä. Valtiovarainministeriö voi edellyttää tavoitteiden täydentämistä, jos on todennäköistä, että ne eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus tarpeesta täydentää niitä tulee antaa hyvinvointialueelle 7.2.2025 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää toimenpiteitä valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 15.3.2025 mennessä. Hyvinvointialue raportoi tavoitteiden toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Muita näkökulmia

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona olevien talousarviotoimenpiteiden tulee varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky ja mahdollisuudet järjestää lakisääteiset palvelut. Talousarviotoimenpiteitä koskevien tietojen tulee sisältää tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2025-2028 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus yleisestä hintojen noususta). Toimenpiteitä koskevista tiedoista tulee myös käydä ilmi alueen tavoittelema talousarvion mukainen vuotuinen sopeutuksen määrä.

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle hyvinvointialuelain 16 §:n mukaisesti hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialuelain 115 § mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialuelain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan.

Helsingissä 15.1.2025

Merja Salmi

Tanja Rantanen

Suvi Mäklin

Jaana Määttä

Petrus Kukkonen